

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ҲУҚУҚНИ МУҲОФАЗА ҚИЛИШ
АКАДЕМИЯСИ ТАЪЛИМ ОЛУВЧИЛАРИ ВА БИТИРУВЧИЛАРИНИ
КАСБИЙ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ИШГА ЖОЙЛАШИШГА КЎМАКЛАШИШ
ТАРТИБИ**

I боб. Умумий қоидалар

1. Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси таълим олувчилари ва битирувчиларини касбий ривожлантириш ва ишга жойлашишга кўмаклашиш тартиби (кейинги ўринларда - Тартиб) Ўзбекистон Республикаси Ҳуқуқни муҳофаза қилиш академияси (кейинги ўринларда - Академия)да таълим олувчилари ва битирувчиларига касбий маслаҳат бериш, уларнинг касбий ривожланишини қўллаб-қувватлаш ҳамда ишга жойлашишига кўмаклашиш соҳасидаги фаолиятни ташкил этишни белгилайди.

Тартиб Академиядаги барча таълим дастурларига нисбатан татбиқ этилади ҳамда таълим олувчиларнинг ўқиш даври ва битирувдан кейинги давр учун амал қилади.

2. Ушбу Тартибда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

касбий маслаҳат бериш — таълим олувчилар ва битирувчиларга касбий мақсадларини белгилаш, касбий компетенцияларини баҳолаш ва ривожлантириш, касбий фаолиятини режалаштириш, ишга жойлашиш ҳамда касбий ўсиш масалалари бўйича якка тартибда ёки гуруҳ шаклида кўрсатиладиган маслаҳат хизмати.

ишга жойлаштиришга кўмаклашиш — таълим олувчилар ва битирувчиларнинг меҳнат бозорига тайёргарлигини ошириш, уларга бўш иш ўринлари ва иш берувчилар тўғрисида ахборот тақдим этиш, иш берувчилар билан ҳамкорликни ташкил этиш, амалиёт ва стажировкалар ўташ имкониятларини яратиш ҳамда ишга жойлашиш жараёнида ташкилий ва ахборот кўмагини кўрсатишга қаратилган чора-тадбирлар мажмуи.

Ишга жойлашишга кўмаклашиш бўйича фаолият алоҳида таркибий бўлинма ташкил этмаган ҳолда, Магистратура факультети томонидан мувофиқлаштирилади ҳамда Академиянинг тегишли таркибий бўлинмалари, жумладан кафедралар, халқаро ҳамкорлик ва кадрлар билан ишлаш бўлинмалари билан ҳамкорликда амалга оширилади.

касбий ривожланиш режаси — таълим олувчи ёки битирувчининг касбий мақсадлари, уларга эришиш учун ривожлантирилиши зарур бўлган билим, кўникма ва компетенциялар, амалга ошириладиган чора-тадбирлар, уларни бажариш муддатлари ҳамда кутилаётган натижаларни белгилаб берувчи индивидуал режа.

3. Академияда таълим олувчилари ва битирувчиларига касбий маслаҳат бериш, уларнинг касбий ривожланишини қўллаб-қувватлаш ҳамда ишга жойлашишига кўмаклашиш қуйидаги принциплар асосида амалга оширилади:

тенг имкониятлар — таълим олувчилар ва битирувчиларга жинси, ирқи, миллати, тили, дини, эътиқоди, ижтимоий келиб чиқиши, ижтимоий мавқеи, қонунчиликда назарда тутилган бошқа ҳолатлардан қатъи назар, касбий маслаҳат, касбий ривожланиш ҳамда ишга жойлашишга кўмаклашиш чораларидан тенг фойдаланиш имкониятини таъминлаш;

конфиденциаллик — касбий маслаҳат бериш ва ишга жойлашишга кўмаклашиш жараёнида олинган шахсга доир маълумотлар ҳамда фойдаланилиши чекланган бошқа ахборотнинг ошкор этилмаслигини таъминлаш, уларни қонунчиликда назарда тутилган асосларсиз ошкор этиш ва тарқатишга йўл қўймаслик;

индивидуал ёндашув — ҳар бир таълим олувчи ва битирувчининг қобилияти, қизиқишлари, компетенциялари, касбий эҳтиёжлари ва мақсадларини инобатга олган ҳолда касбий маслаҳат бериш ҳамда касбий ривожланишини қўллаб-қувватлаш;

таълим натижалари ва меҳнат бозори эҳтиёжлари билан уйғунлик — касбий маслаҳат бериш, амалий тайёргарлик ва ишга жойлашишга кўмаклашиш бўйича фаолиятни таълим дастурларида белгиланган таълим натижалари ва касбий компетенциялар ҳамда меҳнат бозори ва иш берувчилар эҳтиёжларини инобатга олган ҳолда ташкил этиш;

иш берувчилар билан ҳамкорлик — таълим олувчилар ва битирувчиларнинг касбий ривожланиши ҳамда ишга жойлашишига кўмаклашиш мақсадида давлат органлари ва ташкилотлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда бошқа иш берувчилар билан ўзаро ҳамкорликни йўлга қўйиш ва ривожлантириш;

узлуксиз қўллаб-қувватлаш — таълим олувчиларга ўқиш даврида, битирувчиларга эса битирганидан кейин касбий ривожланиш ва ишга жойлашиш масалалари бўйича мунтазам кўмак кўрсатиш.

3. Таълим олувчилар ва битирувчиларга касбий маслаҳат бериш, уларнинг касбий ривожланишини қўллаб-қувватлаш, амалий тайёргарлигини ташкил этиш, ишга жойлашишига кўмаклашиш ҳамда иш берувчилар билан ҳамкорликни ривожлантириш бўйича фаолият Академиянинг факультетлари томонидан мувофиқлаштирилади.

4. Касбий маслаҳат бериш ва ишга жойлашишга кўмаклашишдан кўзланган мақсад Академияда таълим олувчилар ва битирувчиларнинг касбий ривожланишини қўллаб-қувватлаш, уларнинг меҳнат бозорига самарали интеграциялашуви ҳамда ишга жойлашишига кўмаклашиш учун тизимли шарт-шароитлар яратишдан иборат.

II боб. Касбий маслаҳат бериш ва ишга жойлашишга кўмаклашиш шакллари

5. Касбий маслаҳат бериш ва ишга жойлашишга кўмаклашиш бўйича Академиянинг асосий вазифалари:

- давлат органлари ва ташкилотлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, халқаро ташкилотлар ҳамда бошқа иш берувчилар билан ҳамкорликни йўлга қўйиш ва ривожлантириш;

- таълим олувчиларга ўқиш давомида касбий маслаҳат бериш, уларнинг касбий мақсадларини белгилаш, касбий компетенцияларини ривожлантириши ва келгуси касбий фаолиятини режалаштиришига кўмаклашиш;

– таълим дастурларига мувофиқ таълим олувчиларнинг амалий тайёргарлигини ташкил этиш, амалиёт ва стажировкалар ўташ имкониятларини кенгайтириш ҳамда битирувчиларнинг ишга жойлашишига кўмаклашиш;

– меҳнат бозори ва иш берувчиларнинг кадрларга ҳамда касбий компетенцияларга бўлган эҳтиёжларини мунтазам ўрганиш, таълим олувчилар ва битирувчиларда шакллантирилаётган компетенцияларнинг касбий фаолият талабларига мувофиқлигини таҳлил қилиш;

– битирувчиларнинг ишга жойлашиши ва касбий ривожланиши тўғрисидаги маълумотларни белгиланган тартибда мониторинг қилиш ва таҳлил қилиб бориш;

– иш берувчилар тўғрисидаги маълумотлар базасини шакллантириш ва мунтазам янгилаб бориш, бўш иш ўринлари, амалиёт, стажировка ва бошқа касбий ривожланиш имкониятлари тўғрисидаги ахборотдан таълим олувчилар ва битирувчиларнинг фойдаланишини таъминлаш;

– битирувчилар билан тизимли алоқаларни ривожлантириш, уларнинг касбий ривожланишини қўллаб-қувватлаш ҳамда Академиянинг таълим ва меҳнат бозори ўртасидаги ҳамкорликдаги институционал нуфузини мустаҳкамлаш.

6. Таълим олувчилар ва битирувчиларга индивидуал тартибда бевосита ёки ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда касбий маслаҳат берилади.

Касбий маслаҳат бериш доирасида қуйидаги масалалар бўйича тавсия ва ахборот тақдим этилади:

- касбий мақсад ва йўналишларни белгилаш;
- касбий компетенцияларни баҳолаш ва ривожлантириш;
- индивидуал касбий ривожланиш режасини шакллантириш;
- амалиёт, стажировка ва ишга жойлашиш имкониятлари;
- олий таълимдан кейинги таълим босқичида фаолиятни давом эттириш имкониятлари;

– давлат органлари ва ташкилотлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда бошқа иш берувчиларда меҳнат фаолиятини бошлаш ва ривожлантириш.

Таълимнинг дастлабки босқичида таълим олувчиларнинг касбий қизиқишлари, компетенциялари, эҳтиёжлари ва касбий мақсадларини аниқлаш мақсадида бошланғич баҳолаш ўтказилиши ҳамда унинг натижалари асосида индивидуал касбий ривожланиш режасини шакллантириш бўйича тавсиялар берилиши мумкин.

Битирув босқичида таълим олувчиларнинг касбий ривожланиши, шаклланган компетенциялари ҳамда меҳнат фаолиятига тайёргарлиги якуний баҳоланиши мумкин.

Бошланғич ва якуний баҳолаш натижаларидан фақат касбий маслаҳат бериш, касбий ривожланишни режалаштириш ва тегишли кўмак чораларини белгилаш мақсадида фойдаланилади.

Ушбу натижалар таълим олувчининг академик ўзлаштириш кўрсаткичларига таъсир қилмайди ва қонунчиликда белгиланган тартибда ошкор этилмаслиги таъминланади.

7. Таълим олувчилар ва битирувчиларга ишга жойлашиш жараёнида талаб этиладиган ҳужжатларни тайёрлаш бўйича услубий ва амалий кўмак кўрсатилади ҳамда шу мақсадда қуйидаги хизматлар ташкил этилади:

- маълумотнома, резюме (CV), мотивацион хат, мурожаат хати, портфолио ҳамда электрон аризаларни тайёрлаш бўйича намунавий шакллар ва услубий тавсиялар тақдим этиш;

- тайёрланган ҳужжатларни кўриб чиқиш ва уларни такомиллаштириш юзасидан тавсиялар бериш;

- муайян масалалар юзасидан кейслар ҳамда ёзма топшириқлар асосида амалий машғулотлар ташкил этиш;

- ҳар бир иштирокчига суҳбат ва топшириқлар натижалари бўйича тизимлаштирилган фикр-мулоҳаза ҳамда амалий тавсиялар бериш.

8. Факультетлар амалиёт ва стажировка базалари тўғрисидаги маълумотларни шакллантиради ва мунтазам янгилаб боради, давлат органлари ва ташкилотлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ҳамда бошқа ҳамкор ташкилотларнинг амалиёт ва стажировка ўташ имкониятлари тўғрисидаги таклифларини ўрганади, шунингдек амалиёт натижалари бўйича қабул қилинган фикр-мулоҳазаларни умумлаштиради ва таҳлил қилади.

Шунингдек, таълим дастурларининг мақсадлари ва хусусиятларидан келиб чиққан ҳолда, таълим олувчиларнинг давлат органлари ва ташкилотлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, олий таълим ва илмий-тадқиқот ташкилотлари, шунингдек хорижий таълим, илмий ва бошқа тегишли ташкилотларда амалиёт ва стажировка ўташини ташкил этиш бўйича таклифлар ишлаб чиқади ҳамда белгиланган тартибда Академия раҳбариятига киритади.

9. Академия таълим дастурлари доирасида ҳар ўқув йилида камида бир маротаба давлат органлари ва ташкилотлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, халқаро ташкилотлар ҳамда бошқа иш берувчилар вакиллари иштирокида таълим олувчилар ва битирувчилар учун касбий маслаҳат бериш, карьера имкониятлари билан таништириш, амалий тайёргарлик ва стажировкалар ўташ имкониятлари тўғрисида ахборот бериш, шунингдек ишга жойлашишга кўмаклашишга қаратилган карьера кунлари, учрашувлар, семинарлар, тренинглар ва бошқа тадбирлар ташкил этилади.

Мазкур тадбирлар доирасида қуйидагилар амалга оширилиши мумкин:

- иш берувчиларнинг фаолияти ва улардаги касбий имкониятлар тўғрисида тақдимотлар ўтказиш;

- бўш иш ўринлари, амалиёт ва стажировка имкониятлари тўғрисида ахборот тақдим этиш;

- иш берувчилар вакиллари иштирокида касбий учрашувлар ва очиқ мулоқотлар ташкил этиш;

– маҳорат дарслари, семинарлар, тренинглар ва давра суҳбатларини ўтказиш;

– таълим олувчилар ва битирувчиларнинг иш берувчилар билан касбий алоқаларини шакллантириш ва ривожлантиришга қаратилган бошқа тадбирларни амалга ошириш.

Таълим дастурларининг хусусиятлари, таълим олувчилар ва битирувчиларнинг касбий эҳтиёжлари ҳамда иш берувчилар билан ҳамкорлик йўналишларидан келиб чиққан ҳолда, касбий ривожланиш ва ишга жойлашишга кўмаклашишга қаратилган тадбирларнинг бошқа шакллари ҳам ташкил этилиши мумкин.

10. Битирувчиларга ўқишни тамомлагандан кейин камида уч йил давомида касбий маслаҳат бериш, бўш иш ўринлари, амалиёт, стажировка ва бошқа касбий имкониятлар тўғрисида ахборот тақдим этиш ҳамда касбий ривожланишга қаратилган тадбирларда иштирок этиш имконияти яратилади.

Битирувчилар ўз касбий тажрибаси ва малакасидан келиб чиққан ҳолда, белгиланган тартибда Академиянинг таълим, илмий ва маънавий-маърифий фаолиятига, шу жумладан маърузачи, амалиёт раҳбари, эксперт ва бошқа шаклларда жалб этилиши мумкин.

11. Факультетлар битирувчиларнинг ишга жойлашиши ва касбий ривожланиши тўғрисидаги маълумотларни битирув вақтида, шунингдек ўқиш тамомлангандан кейин олти ой, бир йил ва уч йил ўтгач қонунчилик талабларига риоя этган ҳолда умумлаштиради ва таҳлил қилади.

Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва бошқа давлат органларида хизмат фаолиятини давом эттираётган битирувчилар бўйича уларнинг касбий ривожланиши, шу жумладан лавозим бўйича ўсиши, бошқа лавозим ёки таркибий бўлинмага ўтиши, касбий малакасини ошириши ҳамда касбий ривожланишини тавсифловчи бошқа маълумотлар инobatга олиниши мумкин.

Мониторинг натижаларидан таълим дастурларини такомиллаштириш, касбий маслаҳат бериш ва ишга жойлашишга кўмаклашиш бўйича фаолият самарадорлигини баҳолаш, иш берувчилар билан ҳамкорликни ривожлантириш ҳамда таълим олувчилар ва битирувчиларнинг касбий тайёргарлигини меҳнат бозори эҳтиёжларига мувофиқлаштириш бўйича чора-тадбирларни белгилашда фойдаланилади.

12. Академик мобиллик дастурлари ва халқаро ҳамкорлик лойиҳаларида иштирок этаётган таълим олувчиларга уларнинг индивидуал эҳтиёжларини инobatга олган ҳолда хорижий таълим ва илмий ташкилотларда амалиёт ва стажировка ўташ, халқаро таълим ва илмий дастурларда иштирок этиш ҳамда касбий ривожланиш имкониятлари бўйича маслаҳат ва ахборот кўмаги кўрсатилади.

Факультетлар бошқа тегишли таркибий бўлинмалар билан ҳамкорликда хорижий таълим, илмий ва бошқа ҳамкор ташкилотларда амалиёт ва стажировка ўташ имкониятларини ўрганади, тегишли

таклифлар ишлаб чиқади ҳамда таълим олувчиларни мавжуд имкониятлар тўғрисида хабардор қилиб боради.

13. Академия тенг имкониятлар принципи асосида ногиронлиги бўлган шахслар ҳамда қўшимча қўллаб-қувватлашга эҳтиёжи бўлган таълим олувчилар ва битирувчилар учун касбий маслаҳат бериш, касбий ривожланиш ва ишга жойлашишга кўмаклашиш бўйича чора-тадбирлардан тенг фойдаланиш имкониятини таъминлайди.

Зарур ҳолларда шахснинг индивидуал эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда қуйидаги оқилона мослаштириш чоралари кўрилиши мумкин:

- касбий маслаҳат ва бошқа тадбирларда масофавий (онлайн) шаклда иштирок этиш имкониятини яратиш;
- маслаҳат олиш ва тегишли топшириқларни бажариш учун қўшимча вақт ажратиш;
- зарур техник воситалар ва бошқа кўмак чораларидан фойдаланиш имкониятини яратиш;
- шахснинг индивидуал эҳтиёжларидан келиб чиққан ҳолда бошқа зарур ва мақбул шарт-шароитларни яратиш.

III боб. Иш берувчилар билан ҳамкорлик

14. Академия таълим олувчилар ва битирувчиларнинг касбий ривожланишини қўллаб-қувватлаш, амалий тайёргарлигини ташкил этиш ҳамда ишга жойлашишига кўмаклашиш мақсадида давлат органлари ва ташкилотлари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар, халқаро ташкилотлар ҳамда бошқа иш берувчилар билан ҳамкорликни йўлга қўяди ва ривожлантиради.

Иш берувчилар билан ҳамкорлик ўзаро келишув асосида меморандумлар, шартномалар (келишувлар), ҳамкорлик хатлари, қўшма чора-тадбирлар режалари, шунингдек қонунчиликда тақиқланмаган бошқа шаклларда амалга оширилиши мумкин.

Иш берувчилар ҳамкорлик доирасида қуйидаги йўналишларда иштирок этишлари мумкин:

- таълим дастурларини такомиллаштириш ҳамда уларни меҳнат бозори ва касбий фаолият эҳтиёжларига мувофиқлаштириш бўйича таклифлар бериш;
- таълим дастурларини баҳолаш ва уларнинг натижадорлигини таҳлил қилиш жараёнларида иштирок этиш;
- маърузалар, маҳорат дарслари, семинарлар, тренинглар ва бошқа касбий ривожланиш тадбирларини ўтказиш;
- таълим олувчилар ва битирувчиларга касбий маслаҳат бериш ва менторлик қилиш;
- таълим олувчиларнинг амалиёт ва стажировкаларини ташкил этишда иштирок этиш;
- бўш иш ўринлари, амалиёт, стажировка ва бошқа касбий имкониятлар тўғрисида ахборот тақдим этиш;

- таълим олувчилар ва битирувчиларнинг ишга жойлашишига кўмаклашиш, шу жумладан уларни ишга қабул қилиш жараёнларида белгиланган тартибда иштирок этиш;

- битирувчиларнинг касбий тайёргарлиги ва компетенциялари юзасидан фикр-мулоҳаза ва таклифлар тақдим этиш.

Ҳамкорликнинг аниқ шакллари ва йўналишлари Академия ҳамда тегишли иш берувчининг ваколатлари, эҳтиёжлари ва ўзаро келишувидан келиб чиққан ҳолда белгиланади.

15. Факультетлар ҳар ўқув йили якунлари бўйича касбий маслаҳат бериш, касбий ривожланишни қўллаб-қувватлаш ва ишга жойлашишга кўмаклашиш бўйича фаолият самарадорлигини баҳолайди.

Фаолият самарадорлигини баҳолашда қуйидаги асосий кўрсаткичлар инобатга олинади:

- битирувчиларнинг ишга жойлашиш даражаси;
- битирувчиларнинг эгаллаган мутахассислиги ёки таълим дастури йўналишига мувофиқ касбий фаолият билан бандлик даражаси;

- меҳнат ёки хизмат фаолиятини давом эттираётган битирувчиларнинг касбий ривожланиш кўрсаткичлари, шу жумладан лавозим бўйича ўсиши, бошқа лавозим ёки таркибий бўлинмага ўтиши ҳамда малакасини ошириши;

- таълим олувчилар ва битирувчиларнинг касбий маслаҳат бериш ва касбий ривожланишга қаратилган чора-тадбирлар билан қамров даражаси;

- амалиёт ва стажировкаларнинг таълим олувчилар касбий тайёргарлиги ва битирувчиларнинг ишга жойлашишига таъсири;

- иш берувчиларнинг битирувчилар касбий тайёргарлиги ва компетенцияларидан қониқиш даражаси.

Заруратга кўра, фаолият самарадорлигини баҳолаш имконини берувчи бошқа кўрсаткичлар ҳам таҳлил қилиб борилади.

IV боб. Якуний қоидалар

16. Мазкур Тартиб Академиянинг Битирувчилар ассоциацияси фаолиятини ташкил этиш, таълим сифатини назорат қилиш, амалиёт ва стажировкаларни ташкил этиш ҳамда таълим олувчилар ва битирувчиларнинг касбий ривожланишини қўллаб-қувватлашга оид Академиянинг бошқа ички ҳужжатлари билан ўзаро уйғунликда қўлланилади.

17. Мазкур Тартиб талабларини бузган шахслар Академиянинг ички ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўлади.